

Raamatukogude kvaliteedihindamise tulemused 2020



Veebruar 2021

Sissejuhatus

Rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamise mudel lähtub strateegiadokumendist „21. sajandi raamatukogu“. Kvaliteedihindamise eesmärk on toetada raamatukogusid, kohalikke omavalitsusi ja ministeeriume raamatukogude ning nende poolt pakutavate teenuste arendamisel ja seadusandlike regulatsioonide kujundamisel.

Rahvaraamatukogud peavad 21. sajandil olema usaldusväärsed, mitmekülgsed, võrdseid võimalusi pakkuvad ja kasutajate vajadustest lähtuvad inspireerivad info- ja kultuurikeskused, mis käivad ajaga kaasas ja reageerivad paindlikult ühiskondlikele ja tehnoloogilistele muutustele. Eesti raamatukogude missioon on aidata kaasa kultuursete, haritud ja elus hästi hakkama saavate inimeste kujunemisele.

2020. a tulemused on võrreldes 2018. a tulemustega paranenud. 34st kriteeriumist paranes keskmine hinne 25 kriteeriumi puhul, kolme kriteeriumi skoor jäi samaks ning tagasiminekut võib täheldada 6 kriteeriumi osas.

Kvaliteedihindamise valdkonnad

- Rahvaraamatukogu strateegiline positsioon
- Rahvaraamatukogu teenused ja kasutatavus
- Kogude kujundamine
- Spetsialistide ettevalmistus ja väärtustamine
- Rahvaraamatukogu taristu ja tehnoloogia

Hindamine

Iga teemavaldkond on jaotatud detailsemateks kriteeriumideks koos hindamistasemete kirjeldusega. Iga kriteerium tuleb hinnata vastavalt tasemele „eeskujulik tase“, „hea tase“, rahuldav tase“ või „mitterahuldav tase“. Andmete puudumisel võib kriteeriumi juurde märkida, et kriteeriumi taset pole võimalik hinnata. Keskmine hinne on 3-punkti süsteemis, kus „eeskujulik tase“ on 3 punkti, „hea tase“ on 2 punkti, „rahuldav tase“ on 1 punkt ja „mitterahuldav tase“ on 0 punkti.

Koondhinne maakonniti

Kõikide kriteeriumide koondhinde põhjal hindavad raamatukogud oma hetkeseisu maakondade lõikes järgmiselt:

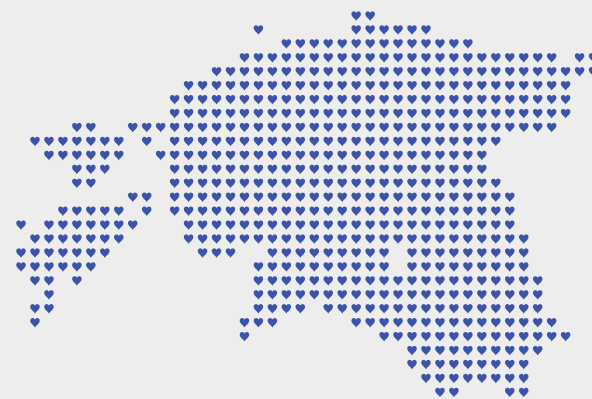
- Hiiumaa 1,90
- Raplamaa 1,89
- Tartumaa 1,79
- Harjumaa 1,76
- Järvamaa 1,75 (ainult üks osaleja)
- Valgamaa 1,73 (ainult üks osaleja)
- Saaremaa 1,70
- Põlvamaa 1,69
- Viljandimaa 1,66
- Lääne-Virumaa 1,60
- Läänemaa 1,51
- Pärnumaa 1,47
- Ida-Virumaa 1,44
- Jõgevamaa 1,41

Üldandmed

Raamatukogude kvaliteedihindamist viiakse läbi iga kahe aasta järel enesehindamisena. Mudel annab raamatukogudele ja omavalitsustele raamistiku hetkeolukorra analüüsimiseks ja arendustegevuste kavandamiseks.

Kokku osales 99 raamatukogu

Harjumaa: 5 raamatukogu
 Hiiumaa: 4 raamatukogu
 Ida-Virumaa: 4 raamatukogu
 Jõgevamaa: 8 raamatukogu
 Järvamaa: 1 raamatukogu
 Läänemaa: 2 raamatukogu
 Lääne-Virumaa: 13 raamatukogu
 Põlvamaa: 4 raamatukogu
 Pärnumaa: 25 raamatukogu
 Raplamaa: 3 raamatukogu
 Saaremaa: 7 raamatukogu
 Tartumaa: 11 raamatukogu
 Valgamaa: 1 raamatukogu
 Viljandimaa: 11 raamatukogu
 Võrumaa: mitte ühtegi raamatukogu



Raamatukogud liigiti

- 10 maakonnaraamatukogu (Harjumaa, Hiiumaa, Läänemaa, Lääne-Virumaa, Pärnumaa, Põlvamaa, Raplamaa, Saaremaa, Tartumaa, Viljandimaa).
- 11 linna või valla keskraamatukogu
- 31 eraldiseisvat linna või valla raamatukogu
- 47 harukogu ehk mõne teise raamatukogu alluvuses tegutsevat raamatukogu

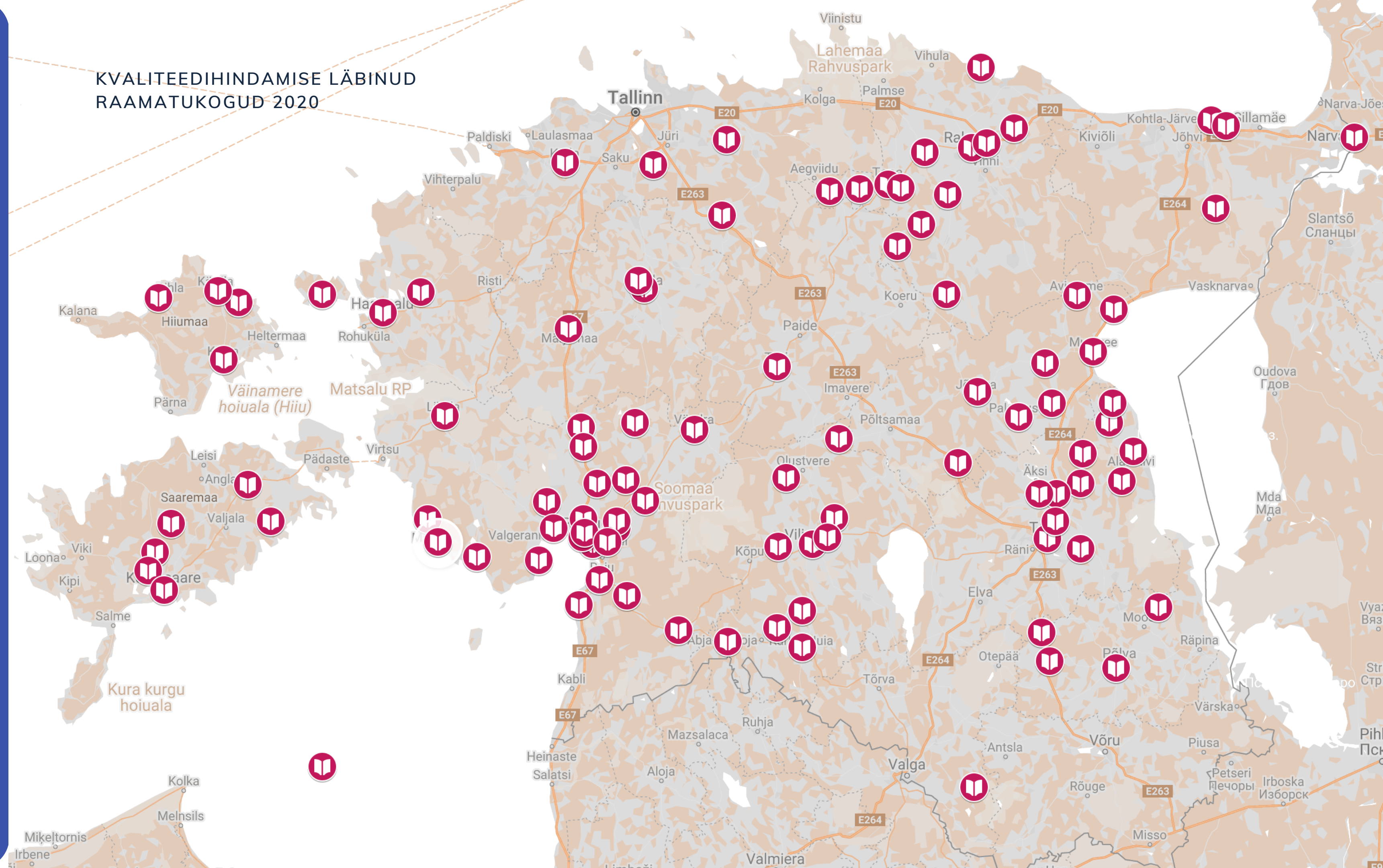
Omavalitsused

Kokku osales raamatukogusid 41 omavalitsusest (52% kõikidest), neist kõige suurearvulisemalt olid esindatud:

- Pärnu linn - 8 raamatukogu
- Tapa vald - 7 raamatukogu
- Peipsiääre vald - 6 raamatukogu
- Saaremaa vald - 6 raamatukogu
- Tori vald - 6 raamatukogu
- Mulgi vald - 5 raamatukogu
- Hiiumaa vald - 4 raamatukogu
- Mustvee vald - 4 raamatukogu
- Põhja-Pärnumaa vald - 4 raamatukogu



KVALITEEDIHINDAMISE LÄBINUD RAAMATUKOGUD 2020





Koondtabel keskmise hinde põhjal (võrdlus 2018 tulemustega)

3.5	Raamatute ootejärjekorrad ja teenuse kiirus	2,37	▲	2.9	Raamatukogu külastajate osakaal elanikkonnast	1,66	▲
4.1	Piisav arv töötajaid teenuste osutamiseks	2,28	▼	2.4	Raamatukogu pakutavad infoteenused	1,65	▲
3.2	Hangitud väljaanded katavad inimeste vajadused	2,20	▲	3.3	Juurdepääsu võimaldamine perioodikale	1,60	▲
3.6	Lugejate rahulolu raamatute ooteaja pikkusega	2,20	▲	5.5	Raamatukogu töökeskkonna vastavus nõuetele	1,59	▲
5.2	Raamatukogu kasutuses on piisavalt ruumi	2,13	▲	2.2	Veebipõhised teenused ja e-riigi teenused	1,58	▲
5.1	Asutus on ligipääsetav erivajadustega inimestele	2,11	▲	4.4	Raamatukogus on tagatud spetsialistide pealekasv	1,53	▲
3.4	Laste- ja noortekirjanduse valik	2,10	▲	2.1	Mitmekülgseid teenuseid eri sihtgruppidele	1,48	▲
1.4	Rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna ulatus	2,09	▲	1.2	Raamatukogu kajastus omavalitsuse strateegias	1,36	▲
5.6	Tänapäevane ja tehniliselt korras taristu	2,09	▲	5.4	Raamatukogul on tänapäevane tehniline varustatus	1,35	▲
5.3	Ruum on avatud ja mitmeotstarbeline	2,01	▲	3.8	Raamatukogu kogud on aktiivses kasutuses	1,20	▲
4.3	Töötajad täiendavad end regulaarselt	2,00	▼	3.7	Raamatukogu kogusid uuendatakse regulaarselt	1,13	▲
1.3	Raamatukogu aktiivne koostöö teiste asutustega	1,95	●	1.5	Rahvaraamatukoguteenus on kättesaadav	1,04	▼
3.1	Kogude komplekteerimise põhimõtted	1,90	▼	2.7	Regulaarne tagasiside ja rahulolu-uuringud	0,97	▼
2.8	Kasutajate rahulolu pakutavate teenustega	1,88	▲	1.1	Rahvaraamatukogul on kinnitatud arengukava	0,80	▼
4.2	Töötajatel on raamatukogunduse ettevalmistus	1,81	▲	3.9	Rahulolu pakutavate infokandjate valikuga	0,79	●
2.5	Lahtiolekuajad arvestavad lugejate vajadustega	1,71	▲	2.3	Raamatukogu laenutab e-raamatuid	0,28	●
2.6	Teenuste tutvustamine meedias ja sotsiaalmeedias	1,71	▲	4.5	Raamatukogutöötajate töötasu	0,24	▲



Kriteerium 1: Rahvaraamatukogu strateegiline positsioon

Rahvaraamatukogude strateegilist positsiooni on mõjutanud olulisel määral haldusreform ja sellega seotud ümberkorraldused. Kõige positiivsemalt hinnatakse raamatukoguteenuse kättesaadavust omavalitsuses ja koostööd teiste asutustega.

Kõige madalamalt on hinnatud raamatukogude arengukavade koostamist ja kajastatust omavalitsuste arengukavades. Paljudes rahvaraamatukogudes arengukava üldse puudub (48% vastanutest), neist 16 on hetkel arengukava koostamas või seda kavandamas.

Raamatukogude liigiti on maakonna keskraamatukogude puhul arengukavade keskmiseks hindeks 1,70 (kolmel arengukava puudub, kahel pole piisavat detailsust ning viiel on toimiv ja põhjalik arengukava), linna või valla keskraamatukogudel on hindeks 1,00 (pooltel vastanutest arengukava puudub), eraldiseisvate linna või valla raamatukogude puhul on keskmine hinne vaid 0,40 (eeskujulikku taset ei saavutanud ükski vastanutest, 70% puudub üldse eraldi arengukava), haruraamatukogude keskmine hinne 0,82.

Läbiva probleemina on mainitud raamatukogude tagasihoidlikku kajastamist omavalitsuste arengukavades. Sageli piirdub see pelgalt mainimisega või olukorra kirjeldamisega, enamasti puuduvad selged eesmärgid ning lahendused raamatukogude probleemidega tegelemiseks.

Nr	Kriteeriumid	2020	2018
1.1	Rahvaraamatukogul on koostatud ja kinnitatud arengukava, mis määratleb peamised eesmärgid ja tegevused.	0,80	1,03
1.2	Raamatukoguteenuse pakkumine on kajastatud omavalitsuse strateegilistes dokumentides.	1,36	1,30
1.3	Raamatukogu teeb kohalikul tasandil aktiivselt koostööd teiste asutustega, vajadusel ka asutustega teistes omavalitsustes.	1,95	1,94
1.4	Rahvaraamatukoguteenus on ligipääsetav, vajadusel pakutakse mobiilset raamatukoguteenust hajaasustusega piirkondades.	2,09	2,00
1.5	Raamatukoguvaldkonna spetsialistid on kaasatud kultuurivaldkonda ja teisi seotud valdkondi puudutavate otsuste tegemisse.	1,04	1,18
Kogu teemavaldkonna keskmine hinne		1,45	1,49

Maakondade lõikes oli kõrgeim keskmine hinne esimese kriteeriumi osas Raplamaal (1,87), Hiiumaal ja Valgamaal (mõlemal 1,80). Neile järgnevad Lääne-Virumaa (1,57), Viljandimaa (1,55), Tartumaa (1,51), Läänemaa (1,50), Harjumaa (1,48), Põlvamaa (1,45) ja Järvamaa (1,40). Kõige madalamad hinded anti keskmiselt Saaremaal (1,37), Pärnumaal (1,33), Ida-Virumaal (1,31) ja Jõgevamaal (1,11).



Kriteerium 2: Rahvaraamatukogu teenused ja kasutatavus

Eesti rahvaraamatukogud pakuvad mitmekülgseid ja paindlikke teenuseid, mis püüavad maksimaalselt arvesse võtta kasutajate ootusi. 21. sajandi raamatukogu visioonidokument sätestab, et kaasaegne kasutajate vajadustest lähtuv raamatukoguteenus peab sisaldama eri infokandjate kättesaadavust, sh e-raamatud. Riik on käivitanud keskse laenutuskeskkonna arendamise, kuid senini on seda võimalust suutnud pakkuda vaid üksikud suuremad raamatukogud. Koroonakriisi ajal avas Tallinna Keskraamatukogu oma e-raamatute laenutuskeskkonna ELLU kasutajatele üle Eesti.

Tuleb rõhutada, et kuigi e-raamatute laenutamise kriteerium mõjutab negatiivselt teenuste koondhinnet, siis pole tegemist raamatukogude tegemata tööga, vaid riikliku süsteemse lahenduse puudumisega. Süsteemi puudumisel on raamatukogud suunanud inimesi kasutama ELLUt, jaganud infot veebis tasuta kättesaadavate e-raamatute kohta või andnud lugejate käsutusse lugereid tasuta raamatutega. 30% vastanutest märkis, et e-raamatute vastu puudub piirkonnas huvi ja nõudlus, samal ajal Lääne-Virumaal läbiviidud lugejate küsitluse põhjal oli e-raamatutest huvitatud 41% kasutajatest.

Mitte üheski osalenud raamatukogus ei viida rahulolu-uuringuid läbi igaaastaselt, 22% puhul tehakse seda üle aasta, 48% raamatukogudes aga pisteliselt vähemalt kord kolme aasta jooksul. Kriteeriumi lõikes olid kõrgemad keskmised hinded Järvamaal (2,0), Tartumaal (1,80) ja Harjumaal (1,62), madalaimad Pärnumaal (1,18), Ida-Virumaal (1,30), Valgamaal (1,33), Lääne-Virumaal (1,37) ja Läänemaal (1,39).

Nr	Kriteeriumid	2020	2018
2.1	Raamatukogu pakub mitmekülgseid teenuseid ja tegevusi eri vanusegruppidele ja ühiskonnagruppide esindajatele, korraldatakse sündmusi ja tegevusi mh lastele, eakatele, muukeelsetele elanikele, erivajadustega inimestele jt.	1,48	1,41
2.2	Raamatukogu pakub lisaks füüsilistele teenustele ka veebipõhiseid teenuseid ning võimaldab ligipääsu e-riigi teenustele.	1,58	1,05*
2.3	Raamatukogu pakub lugejatele e-raamatute laenutamise teenust.	0,28	N/A*
2.4	Raamatukogu pakub erinevaid infoteenuseid ja jagab informatsiooni teavikute leidumise kohta kogudes, aitab täpsustada andmeid ja fakte, abistab ning konsulteerib info otsingul. Raamatukogule on võimalik päringuid esitada läbi erinevate kanalite.	1,65	1,36
2.5	Raamatukogu lahtiolekuajad võtavad maksimaalselt arvesse kasutajate vajadusi.	1,71	1,57
2.6	Raamatukogu tutvustab regulaarselt pakutavaid teenuseid avalikkuses, sh kohaliku meedia ja sotsiaalmeedia kanalite kaudu.	1,71	1,60
2.7	Teenuste arendamisel lähtutakse kasutajate vajadustest ja tagasisidest.	0,97	1,70**
2.8	Kasutajad on rahul raamatukogu pakutavate teenuste kvaliteediga.	1,88	1,70**
2.9	Raamatukogu on kohalikele elanikele oluline ja vajalik, raamatukogu teenuseid kasutab ja raamatukogu korraldatud või kaaskorraldatud tegevustes osaleb märkimisväärne osa kohalikust elanikkonnast.	1,66	1,43
Kogu teemavaldkonna keskmine hinne		1,44	1,44

*2018 hindamisel oli e-raamatute laenutus koos veebipõhiste teenustega, 2020 kriteeriumid eraldati

**2018 hindamisel olid rahuloluuuringute läbiviimine ja kasutajate rahulolu ühes punktis, 2020 eraldi



Kriteerium 3: Kogude kujundamine

Lähtudes raamatukogude hinnangutest on viimastel aastatel olukord kogude komplekteerimisel, teavikute soetamisel ja laste- ning noortekirjandusega tegelemisel jõudsalt paranenud. Teavikute valik on lai, ooteajad võivad pikeneda populaarsema uudiskirjanduse (seoses piiratud eksemplarusega) ning koolide kohustusliku kirjanduse puhul. Suuremad murekohad puudutavad perioodika valikut, sh digitellimusi.

Sarnaselt e-raamatute laenutamise temaatikale on kogude puhul kvaliteetse teenuse pakkumisel takistuseks piirangud materjalide laenutamisel eri infokandjatel (muusika, filmid, audioraamatud). Siin ootavad raamatukogud riigi tasemel sekkumist ning muudatuste tegemist vastavasse seadusandlusesse. Kõige parem on selles osas seis maakonnaraamatukogudes (1,60), kõige kehvem harukogudes (0,60).

Olukord kogude regulaarse uuendamise ja kogude aktiivses kasutuses hoidmisega on viimastel aastatel paranenud, kuid endiselt on selles osas hindamistulemused madalamad. Maakonnaraamatukogud hindavad kogude uuendamist kõige kõrgema hindega (2,0), harukogud kõige madalamalt (0,95).

Maakondade lõikes oli kriteeriumi kõrgeim keskmine koondhinne Saaremaal (2,17), Hiiumaal (2,03), Järvamaal ja Raplemaal (mõlemad 2,0) ning Tartumaal (1,96). Madalamad keskmised hinded olid Viljandimaal (1,76), Põlvamaal (1,75), Harjumaal (1,73), Pärnumaal (1,62), Läänemaal (1,61), Ida-Virumaal (1,58), Valgamaal (1,56), Lääne-Virumaal (1,51), Jõgevamaal (1,43).

Nr	Kriteeriumid	2020	2018
3.1	Raamatukogu lähtub kogude komplekteerimisel kinnitatud põhimõtetest, kasutajate tagasisidest ja väljaannete kasutamise statistikast.	1,90	1,92
3.2	Raamatukogu hangitud väljaanded katavad elanikkonna vajadused.	2,20	1,97
3.3	Raamatukogu tagab kasutajatele juurdepääsu peamistele üleriigilistele ajalehtedele ja ajakirjadele.	1,60	1,46
3.4	Erilist tähelepanu pööratakse laste- ja noortekirjanduse hankimisele.	2,10	1,86
3.5	Raamatute laenutamise ootejärjekorrad on mõistliku pikkusega, teenus on kiire ja kättesaadav.	2,37	2,16
3.6	Kasutajate rahulolu raamatute laenutamise ooteaja pikkusega on kõrge.	2,20	2,13
3.7	Raamatukogu tegeleb kogude regulaarse uuendamisega, st kogude pideva täiendamise ja regulaarselt vanemate raamatute kogudest väljaarvamise.	1,13	0,95
3.8	Raamatukogu kogud on aktiivses kasutuses.	1,20	0,83
3.9	Kogud sisaldavad erinevaid väljaandeid erinevatel infokandjatel ja formaatides, sh e-raamatud, audiovisuaalsed materjalid.	0,79	0,80
Kogu teemavaldkonna keskmine hinne		1,72	1,56



Kriteerium 4: Spetsialistide ettevalmistus ja väärtustamine

Rahvaraamatukogud hindavad kõrgelt töötajate kompetentse ja nende enesetäiendamise võimalusi. Töötajate arvu peetakse piisavaks teenuste osutamiseks eri sihtgruppidele. 10% raamatukogudest oli vähem kui 0,8 töökohta 1000 elaniku kohta (minimaalselt 1 täiskohaga töötaja).

Kõige põletavamaks probleemiks raamatukogunduses on madalad töötasud, mis ei ole arvestades elatustaset konkurentsivõimelised ning seetõttu ei ole raamatukoguhoidja elukutse noorte hulgas piisavalt väärtustatud. Tagasisides on toodud korduvalt välja suured erinevused riigi kultuuritöötajate ja kohalike omavalitsuste kultuuritöötajate töötasude vahel. Hindamismudeli eeskujulik tase võrdleb raamatukogutöötajate töötasu õpetajate töötasu alammääraga, aga see on jäänud kättesaamatuks eesmärgiks. Mitte ükski vastaja ei ulatu sellele tasemele, hea tase on vaid ühes raamatukogus, aga sealgi on see suudetud saavutada osadel töötajatel vastavalt tööülesannetele. 20% raamatukogudes suudetakse maksta töötajatele riigi kultuuritöötajatele kehtestatud alammääras (rahuldav tase).

Töötasude osas oli maakonnaraamatukogude keskmine hinne 0,2, linna või valla keskraamatukogudel 0,5, eraldiseisvatel linna või valla raamatukogudel 0,17 ja harukogudel 0,2. Harjumaal, Hiiumaal, Järvamaal, Jõgevamaal, Raplamaal, Saaremaal ja Valgamaal märkisid kõik osalejad töötasu kriteeriumi mitterahuldavaks.

Nr	Kriteeriumid	2020	2018
4.1	Raamatukogus on piisav arv töötajaid kvaliteetse teenuse osutamiseks.	2,28	2,36
4.2	Raamatukogus töötavatel spetsialistidel (sh direktoril) on kutsekvalifikatsioon (võib olla omandamisel), erialane haridus või ettevalmistus raamatukogus töötamiseks, ettevalmistus tagab valmisoleku pakkuda teenust eri vanuseastmetele ja ühiskonnagruppidele, teenust pakutakse lisaks eesti keelele ka teistes piirkonnas laialdaselt kasutatavates keeltes.	1,81	1,70
4.3	Raamatukogutöötajad tegelevad regulaarselt enesetäiendamisega kutsestandardiga seotud pädevuste arendamiseks, töötajad osalevad siseriiklikel ja välisriikidel, et õppida tundma parimaid praktikaid teistest Eesti ja välisriikide raamatukogudest.	2,00	2,04
4.4	Raamatukogus on tagatud spetsialistide pealekasv, töötingimused on piisavalt atraktiivsed, et tagada vajalike töökohtade täitmine kvalifitseeritud spetsialistidega.	1,53	1,24
4.5	Rahvaraamatukogu töötajate töötasu on konkurentsivõimeline ja tagab uute spetsialistide järelkasvu.	0,24	0,22
Kogu teemavaldkonna keskmine hinne		1,57	1,51

Maakondade lõikes oli kõrgeim keskmine hinne Hiiumaal (1,95), Raplamaal (1,93), Põlvamaal (1,80) ja Tartumaal (1,76). Lääne-Virumaa (1,68), Harjumaal (1,64) ja Valgamaal (1,60) ületasid kriteeriumi keskmist koondhinnet. Tabeli teise poolde jäid Viljandimaa (1,58), Pärnumaa (1,52), Ida-Virumaa (1,50), Järvamaal (1,40), Saaremaal (1,29), Jõgevamaal (1,24) ning Läänemaal (1,20).



Kriteerium 5: Rahvaraamatukogu taristu ja tehnoloogia

Taristu ja tehnoloogia kriteeriumid on keskmiselt kõige kõrgema hindegaga, samuti on viimase kahe aastaga hinnang olukorrale paranenud. Vastanute hinnangul on viimastel aastatel raamatukogudesse tehtud investeeringud muutnud raamatukogude kasutuses olevad ruumid kaasaegsemaks ja kättesaadavamaks, sh ligipääsetavamaks erivajadustega inimestele, kuigi seda tööd tuleb ka järgnevatel aastatel jätkata (11 osalenud raamatukogus puudub ligipääs erivajadustega inimestele). Ruumid pakuvad piisavat paindlikkust ja võimaldavad eri sihtgruppidele luua mitmekülgeid teenuseid.

Pisut vähem on raamatukogud rahul töötajate töötingimustega, sh kaasaegsete ja ergonoomiliste töövahendite olemasoluga. Kõige madalama hinde antud kategoorias sai tehnoloogiline varustus. IT-vahendid vananevad kiiresti ning ajaga kaasas käimine eeldab pidevaid investeeringuid. Ligi 20% vastanud raamatukogudest on arvutipark vanem kui 5 aastat. Samuti on puudus täiendavatest vahenditest, mida saaks kasutada eri programmide elluviimisel (nt 3D-printer). Tehniline tugi on mitmel pool nõrk.

Maakondade lõikes oli kõrgeim keskmine hinne Valgamaal (2,67), Harjumaal (2,33), Hiiumaal (2,25) Raplumaal (2,17) ja Lääne-Virumaal (2,04). Kõige madalama keskmise hindegaga olid Ida-Virumaa (1,50), Järvamaa (1,60), Tartumaa (1,73), Jõgevamaa (1,73), Saaremaa (1,76) ja Pärnumaa (1,77).

Nr	Kriteeriumid	2020	2018
5.1	Raamatukogu paikneb keskses ja ligipääsetavas kohas, teiste peamiste avalike teenuste läheduses, raamatukogu on avalikus ruumis hästi leitav ja kergesti ligipääsetav väikelastele, eakatele ja erivajadustega inimestele.	2,11	1,72
5.2	Raamatukogu kasutuses on piisavalt ruumi, et korraldada põhiülesannete täitmiseks vajalikke tegevusi.	2,13	1,98
5.3	Raamatukogu füüsilise keskkonna arendamisel lähtutakse ennekõike kasutajate vajadustest, raamatukogu ruum peab olema maksimaalselt avatud ja mitmeotstarbeline, inimesed soovivad seal aega veeta, sh kohtuda, õppida, töötada ja kultuuriselt aega sisustada.	2,01	1,90
5.4	Raamatukogul on tänapäevane tehniline varustus, sh moodne ja vajaliku võimsusega arvutipark, statsionaarne ja traadita turvaline internetiühendus, printimis- ja skaneerimisvõimalused, võrguväljaannete lugemise võimalus, seadmed, mis toetavad hariduslike ja vabaajategevuste läbiviimist.	1,35	1,16
5.5	Raamatukogu töökeskkond vastab tänapäevastele nõuetele, sh töökoha ergonoomika, mööbel, valgustus, temperatuur jm.	1,59	1,45
5.6	Raamatukogu paikneb kvaliteetse teenuse pakkumist võimaldavates ruumides, kasutajatele on tagatud tänapäevane ja tehniliselt korras taristu.	2,09	1,82
Kogu teemavaldkonna keskmine hinne		1,88	1,67

Koolitusvajadus



Digipädevused (mainitud 53 korda), sh: uued IT lahendused, veebikeskkondade kasutamine, uute digiseadmete kasutamine, veebikoolituste korraldamine, olemasolevad tasuta veebikoolitused, e-raamatud, videonõustamine, andmebaaside kasutamine, otsingumootorite tõhus kasutamine, koduloo ja pärimuse säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, koostöö- ja kaugsuhtlusvahendite kasutamine, küberturvalisus.



Kirjanduse ja kultuurivaldkonna koolitused (33 korda), sh: ülevaade uuemast eesti kirjandusest ja tõlkekirjandusest, laste- ja noortekirjandus, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega.



Psühholoogia ja suhtlemise alased koolitused (19 korda), sh: lugejateenindus, keeleõpe (eesti, vene ja inglise), motivatsioonikoolitused ja meeskonnatöö, avalik esinemine ja argumenteerimine, enesekehtestamine, läbirääkimisoskused, suhtlemine konfliktsetes olukordades, vaimse tervise koolitused.



Strateegilise juhtimisega seotud koolitused (11 korda), sh: raamatukogundust puudutav seadusandlus, autorikaitse, arengukavandamine, teenuste disain ja disainmõtlemine, teiste raamatukogude heade praktikatega tutvumine, õppevisiidid välisriikidesse, personali arendamise koolitused.



Turundus ja kommunikatsioon (11 korda), sh: teenuste turundamine, sotsiaalmeediaplatformide kasutamine, trükiste ning kuulutuste kujundamine ja levitamine, vabavaralised kujundusprogrammid.



Töö laste ja noortega (11 korda), sh: laste- ja noortetöö mitmekesised võtted, lastele suunatud ürituste ja raamatukogutundide korraldamise koolitused, töö erivajadustega laste ja noortega.



Projektijuhtimise ja sündmuste korraldamisega seotud koolitused (10 korda), sh: filmimine, monteerimine, veebiülekanne tegemine, töö eakate ja puuetega inimestega, viktoriinide tarkvaralahendused.

Ootused riigile

- Rahvaraamatukogude seaduse muutmise lõpuleviimine.
- Muu valdkonda puudutava seadusandluse ajakohastamine.
- Üle-eestilise raamatukoguvõrgustiku säilitamine ja arendamine.
- Erialase täiendkoolituse ja arendusprojektide toetamine.
- Keskse infotehnoloogilise arendustegevuse korraldamine.
- Ühtse raamatukogutarkvara loomine ja arendus.
- Seista kultuuritöötajate palgatõusu eest ka omavalitsustes.
- Raamatukogude projektide ja ühisalgatuste toetamine.
- Raamatukogude mainekujundus ja positsioon ühiskonnas.
- Raamatukoguhoidja eriala väärtustamine ja järelkasv.
- Riigieelarvelise toetuse suurendamine kirjanduse ja perioodika soetamiseks.
- Lugemisharjumuse propageerimine ühiskonnas tervikuna.
- E-raamatute laenutamisega seotud küsimuste lahendamine, sh laenutuskeskkonna arendamine ja autorihüvitise laiendamine.
- Laste ja noorte lugemisharjumust kujundavate programmide elluviimine.
- Bürokratiavaba kirjanikud raamatukogudesse programm.
- Aidata raamatukogudel laiendada infokandjate valikut.

Ootused kohalikule omavalitsusele

- Palgaküsimuste lahendamine, võttes ka omavalitsuse tasandil aluseks riiklike kultuuritöötajate palgakokkulepped.
- Ruumiprobleemide lahendamine, kaasaegsete, multifunktsionaalsete ja tehnoloogiliselt hästi varustatud taristu väljaarendamine, kus on pööratud tähelepanu ligipääsetavusele ja kvaliteetsele töökeskkonnale.
- IT-alane tugi ja infotehnoloogiliste vahendite soetamine, raamatukogu varustamine kaasaegsete lahendustega, et pakkuda inimestele paindlikke teenuseid (sh tagastuskastide paigaldamine).
- Teavikute soetamise vahendite kasvatamine.
- Piisav rahastamine teenuste arendamiseks ja täiendavate kultuuri- ja haridusprogrammide elluviimiseks.
- Kaasama raamatukoguspetsialiste omavalitsuse otsustusprotsessidesse.
- Raamatukogude väärtustamine kohalikus arengus ning valdkonna sisuline kajastamine omavalitsuse arengudokumentides.
- Haldusreformi järgselt raamatukogude juhtimissüsteemi väljatöötamisel pidama silmas ka väiksemate raamatukogude olulisust.
- Tagada vajalike töökohtade arv kvaliteetse raamatukoguteenuse osutamiseks.

Ootused ERÜ-le

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu eestvedamisel ja ühisel häälel peaks rahvaraamatukogude probleemid jõudma eri tasandi otsustajateni. ERÜ esindab raamatukogude huve ja seisukohti seadusandluse kujundamisel, sh Rahvaraamatukogude seaduse muutmise ettevalmistamisel.
 - ERÜ peaks kaasajastama raamatukogunduse visioonidokumenti "21. sajandi raamatukogu".
 - ERÜ peaks olema ühiskonnas veelgi rohkem nähtaval ja seisma tugevamalt raamatukogunduse valdkonna arengute eest, sh osalema palgaküsimuse lahendamisel.
 - ERÜ oluliseks panuseks on toetada valdkonda teadmiste ja oskuste arendamisel, sh koolitusprogrammide väljatöötamisel ja kutseõppe korraldamisel. Veebikoolituste kõrval on oluline pakkuda valdkonnale silmast-silma kohtumisi.
- ERÜ peaks olema senisest aktiivsem osapool suhtluses kohalike omavalitsustega. ERÜ ülesanne on ühelt poolt nõustada kohalikke omavalitsusi raamatukogude töö korraldamisel oma territooriumil, eriti pärast haldusreformi. Teisalt peaks ERÜ seisma raamatukogude eest ka omavalitsustes ja seisma selle eest, et maaraamatukogudele pöörataks kohalikul tasandil vajalikku tähelepanu.
 - ERÜ roll on jagada raamatukogundust puudutavat informatsiooni ühiskonnas ja panustada positiivse kuvandi kujundamisse. Oluline on rõhutada raamatukoguhoidja elukutse vajalikkust ühiskonnas.
 - ERÜ peaks tõstma senisest enam päevakorda tehnoloogia arenguga seotud teemasid. Vajalik on lahendada e-raamatute ja audioraamatute kättesaadavuse küsimus.
 - ERÜ peaks töötama selle nimel, et Eestis võetaks kõikides rahvaraamatukogudes kasutusele üks üle-eestiline raamatukogude infosüsteem.

Ettepanekud kvaliteedihindamise mudeli uuendamiseks

2018. aastal läbiviidud hindamise tagasiside põhjal viidi mudelisse sisse mõningad täpsustused. Ennekõike puudutas see kriteeriume, mille puhul oli ühe punkti all kaks eraldi teemat, mistõttu koondhinde määramine oli keeruline. Muudatused olid aga piisavalt väikesed, et tagada andmete võrreldavus aastate lõikes.

Seekordse hindamise tagasiside tõi välja, et mudel ja selles toodud tasemekirjeldused on võrreldes eelmise korraga selgemad ja lihtsamini hinnatavad ning need võtavad rohkem arvesse maaraamatukogude erisusi kui eelmisel korral. Samuti tehti ettepanekuid seoses teatud hindamisvalemite lahtikirjutamise ja osaliselt kattuvate küsimuste koondamise osas.

Olulise tähelepanekuna märgiti mitmel korral, et hindamiseks tuleks välja töötada mugav tehniline lahendus, mis võimaldaks tööd salvestada ja raamatukogul endal tulemusi välja printida.

Vaatamata sellele, et hindamismudel on kasutatav nii väiksemate kui ka suuremate raamatukogude puhul, selgub tagasisidest, et raamatukogud eelistaksid mudelit, mis hindaks keskraamatukogusid ja suuremaid linnaraamatukogusid eraldi kategoorias väiksematest maaraamatukogudest või harukogudest. Lisaks on maastikku oluliselt muutnud haldusreform, mille tulemusena on mitmel pool viidud seni iseseisvalt tegutsenud raamatukogud omavalitsuse keskraamatukogu alla.

Ettepanek on järgmiseks tsükliks muuta süsteemi nii, et ei hinnataks mitte üksikuid raamatukogusid, vaid raamatukoguteenuste pakkumist igas Eesti omavalitsuses. Kindlasti peab uuendatud mudel võtma arvesse maakonnaraamatukogude koordineerivat funktsiooni. Samas tuleb jälgida, et kriteeriumide sisulises osas säiliks võrreldavus eelmiste aastatega.

Mudeli uuendamiseks on ERÜ eestvedamisel kavas kokku kutsuda töörühm, mis koostab detailsed ettepanekud hindamissüsteemi kaasajastamiseks ning tehnilise lahenduse väljatöötamiseks. Järgmine hindamistsükkel on kavas läbi viia 2022. aastal.



Kontakt

Ragnar Siil

Tegevjuht
Creativity Lab
www.creativitylab.ee
ragnar.siil@creativitylab.ee
+372 514 0830